

Poronhoitolain 53 §:n mukaiset neuvottelut hallituksen esityksen luonnoksesta vuoden 1923 luonnonsuojelulain nojalla perustettuja kansallispuistoja, luonnonpuistoja ja eräitä luonnonsuojelualueita koskevien lakien muuttamisesta: Oulangan kansallispuisto, ympäristöministeriö sekä Alakitkan ja Sallan paliskunnat

Kokousaika: 22.9.2022 klo 8.30-10.00

Kokouspaikka: Teams

Osallistujat:

Ilona Latsa, YM, erityisasiantuntija
Roosa Kellokoski, YM, asiantuntija
Jenni Korhonen-Pereira Coutinho, YM, hallitussihteeri
Anni Kuoppamaa, YM, korkeakouluharjoittelija
Marja Anttonen, paliskuntain yhdistys, porotalousneuvoja
Marko Kilpivaara, Alakitkan paliskunta, varaporoisäntä
Pasi Oinas, Sallan paliskunta, poroisäntä (poistui: 9:03)

1. Neuvottelun avaus ja järjestäytyminen

Aloitettiin neuvottelut 8:35.

2. Osallistujien ja neuvotteluedellytysten toteaminen

Todettiin, että ympäristöministeriön neuvotteluedellytykset ovat olemassa.

Todettiin, että paliskuntien neuvotteluedellytykset ovat olemassa.

3. Asialistan hyväksyminen

Hyväksyttiin asialista.

4. Oulangan kansallispuistoa koskevat lakiehdotusluonnokset, maastoliikenne poronhoitotehtävissä (YM)

Poronhoitolain 53 §:n mukaisessa neuvottelussa 12.9.2022 sovittiin, että ympäristöministeriö on Metsähallitukseen yhteydessä ja pyytää Oulangan kansallispuistoa koskevaa suuntaa-antavaa karttarajausta siitä, millä tavalla Metsähallitus rajaisi maastoliikennettä kansallispuiston huoltoväylien ulkopuolella lumettomassa maastossa.

Ilona Latsa kertoi, että Metsähallituksen ei ollut mahdollista pyydettyssä aikataulussa laatia karttaa maastoliikenteen rajoitusalueista. Metsähallitus kuitenkin toimitti keskustelun pohjaksi kartta-aineistoa Oulangan kansallispuiston kulumiselle herkkien luontotyyppien sijainneista sekä uhanalaisten kasvien havaintopaikoista. Ilona Latsa esitteli Metsähallituksen toimittamaa kartta-aineistoa.

Arvion mukaan herkkien luontotyyppien (letot, hurrasammallähteet, lähteet ja lähdesuot, kalkkikalliot, lehdot) pinta-ala kattaisi yhteensä noin 1400 ha (noin 5.4 %) kansallispuiston

pinta-alasta. Laji- ja luontotyyppiesiintymät sekä tarkoituksenmukainen rajausta huomioiden, maastoliikenteen ulkopuolelle rajattava alue olisi arviolta noin 15 % kansallispuiston pinta-alasta. Valtaosassa puiston pinta-alasta maastoliikenne lumettomassa maastossa olisi siten mahdollista sallia.

Oulangan kansallispuistoa koskevat säännökset sisältyvät lakiehdotusluonnokseen eräiden uusien luonnonsuojelualueiden perustamisesta valtionmaille annetun lain muuttamisesta. Aiemmassa neuvottelussa esitetty 21 a §:n 6 momentti säilyisi samana. Pykäläluonnoksen mukaan Oulangan kansallispuistossa maastoliikenne poronhoitotehtävissä lumettomassa maastossa olisi sallittu vain kansallispuiston huoltoväylillä. Metsähallitus voisi sallia maastoliikennettä poronhoitotehtävissä lumettomassa maastossa myös muualla kuin huoltoväylillä Metsähallituksen erikseen osoittamilla alueilla.

Lisäksi esiteltiin 21 a §:n 7 momenttia koskeva muutos, joka oli tehty ehdotusluonnokseen edellisen neuvottelun jälkeen. Lainkohdassa säädettäisiin, että luonnonsuojelulain 51 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun riistaeläinlajien yksilön poistamiseen olisi poronhoitoalueella lisäksi oikeus kansallispuistossa toimivan paliskunnan osakkailla ja **luvan saajan** tähän tarkoitukseen nimeämällä henkilöillä kotikunnasta riippumatta. Kirjaus vastaisi nykytilaa, sillä käytännössä poikkeusluvan saaja nimeää metsästäjät riistaeläimen poistoon.

5. Keskustelu ja paliskuntien näkemykset

Alakitkan paliskunnan edustaja Marko Kilpivaara totesi, että ne alueet, joissa herkäät luontotyytit sijaitsevat, ovat sellaisia, joihin maastoliikennevälineellä ei pääse ajamaan. Esimerkiksi joenvarsissa on olemassa luontainen este liikkumiselle. Ennen vuotta 1991 mönkijällä ajaminen oli sallittu kansallispuistossa. Kun Kitkanniemi liitettiin kansallispuistoon, luvattiin, ettei poronhoitoon kohdistettaisi rajoituksia. Näitä on kuitenkin tehty. Ei ole järkevää, että lupaa tulisi pyytää Metsähallitukselta.

Ympäristöministeriöstä todettiin, että useilla alueilla olisi luontainen este maastoliikenteelle, mutta luontotyytejä on myös muissa puiston osissa. Olisi syytä edetä varovaisuusperiaatteen mukaisesti niin, että lajeille ja luontotyyteille ei voisi aiheutua vahinkoa. Kesäaikainen maastoliikenne on tärkeää mahdollistaa paliskunnalle, mutta ympäristöministeriö pitää tärkeänä myös säilyttää Metsähallituksella harkintavaltaa kesäaikaisen maastoliikenteen rajoittamiseksi.

Alakitkan paliskunnasta tiedusteltiin, voisiko Metsähallituksen kartat saada pöytäkirjaan liitteeksi. Väli Metsähallituksen kanssa ovat ristiriitaiset ja asiassa olisi mahdollisesti syytä edetä hallinto-oikeuteen asti. Ympäristöministeriöstä todettiin, että karttoja ei ole tarkoitettu julkisiksi. Osa lajitiedoista on mahdollisesti salassapidettäviä. Kartat eivät myöskään osoita lopullista maastoliikenteen rajoitusalueita. Tulehtuneesta tilanteesta on keskusteltu Metsähallituksen kanssa. Metsähallitus oli paliskunnan näkemyksestä yllätynyt, mutta tarkastelee myös omia toimintatapojaan. Metsähallituksessa ymmärretään maastoliikenteen merkitys poronhoidolle ja halutaan tehdä perusteltu sekä tarkoituksenmukainen rajausta. Maastoliikennettä ei olisi syytä rajata enempää kuin lajien ja luontotyyppien osalta olisi tarpeen. Paliskunnasta todettiin, että esitetty kartta tulisi voida ristiriitatilanteessa pyytää arkistoista.

Alakitkan paliskunnan edustaja totesi, että karhunkierrosta ei ole reititetty uudelleen, vaikka myös siellä on harvinaisia esiintymiä. Poronhoito ja turistit ovat erilaisessa asemassa.

Rajauksesta tulisi voida neuvotella Metsähallituksen kanssa. Etenkin alueen aapaosa on paliskunnalle tärkeä kesäaikaan. Myös esimerkiksi porojen lopettaminen kärsimyksistään tulisi ottaa asiassa huomioon.

Sallan paliskunnan edustaja Pasi Oinas piti tärkeänä oikeutta liikkua maastoajoneuvolla sulanmaan aikaan. Hän pohti, onko maastoliikenne poronhoidossa muilla kansallispuistoalueilla yhtä rajoitettua. Pari vuosikymmentä sitten Peuratunturin ja Vilmatunturin vanhojen metsien suojelualueen osalta oltiin yhteydessä Metsähallitukseen ja pyydettiin neuvottelua, jossa yhdessä tarkasteltaisiin alueen herkäät alueet ja toivomukset liikkumisen suhteen. Metsähallituksen edustaja saapui Sallaan ja paliskunta otti huomioon esitetyt näkemykset. Ympäristöministeriön edustaja selvensi, ettei asiassa ole kyse epäluottamuksesta paliskuntia kohtaan vaan vahinkojen estämisestä.

Alakitkan paliskunnasta yhdyttiin Sallan paliskunnan kommenttiin ja todettiin, että paliskunnat kunnioittavat alueen herkkää luontoa. Nykyisessä asetuksessa kesäaikainen maastoliikenne moottoriajoneuvolla on kielletty, kuitenkin tätä edeltävässä asetuksessa se sallittiin. Kansallispuiston perustamislain mukaan rajoituksia poronhoitoon ei tehtäisi. Sallan paliskunnasta täydennettiin, että maastoliikenteestä sulanmaan aikaan ei voida tinkiä. On tärkeä päästä liikkumaan välttämättömissä poronhoitotöissä.

(Pasi Oinas valtuutti Marko Kilpivaaran Alakitkan paliskunnasta edustamaan häntä. Oinas poistui paikalta klo 9.03.)

Ympäristöministeriöstä selvennettiin, että esitetty rajausta ei ole lopullinen ja se osoittaa vain luontotyyppien sijaintipaikat. Sellaisenaan kartta ei olisi riitauttamiskelpoinen.

Alakitkan paliskunnan edustaja totesi, että luottamus Metsähallitukseen on nollassa. Esimerkiksi 6 kuukautta sitten Metsähallitus oli luvannut paliskunnalle rahoitusta kulttuurirahastosta Kiutavaaran aidan korjaamiseksi. Kun paliskunta oli myöhemmin yhteydessä Metsähallitukseen, paliskunnalle kerrottiin, ettei rahaa enää jaettaisi.

Alakitkan paliskunnasta todettiin, että luontotyyppien ei tulisi olla pisaraisia vaan ne tulisi osoittaa selkein ja helposti noudatettavin. Rajausta tulisi tehdä yhteistyössä paliskunnan kanssa. Ympäristöministeriössä oltiin asiasta samaa mieltä. Paliskunnasta todettiin, että lupa voisi olla määräaikainen tai toistaiseksi voimassa oleva. Jos kyse olisi määräaikaisesta luvasta, neuvotteluiden pohjalta tulisi tehdä uusi rajausta. Olisi kuitenkin hyvä, että lupaa ei tarvitsisi hakea joka vuosi uudestaan. Ympäristöministeriön mukaan lupa voidaan myöntää useammaksi vuodeksi kerrallaan. Sovittiin, että tarkastetaan asia.

Alakitkan paliskunnasta kysyttiin, onko heillä oikeus kutsua neuvottelukunta koolle ja voiko kielteisestä päätöksestä valittaa. Ympäristöministeriössä ei ollut varmuutta siitä, tekeekö Metsähallitus valituksenalaisen päätöksen neuvottelukunnan kokoontumatta jättämisestä. Metsähallitus käyttää harkintaa asiassa. Paliskunta piti tärkeänä pakollista neuvotteluyhteyttä.

Paliskuntain yhdistyksen edustaja piti erikoisena sitä, että Metsähallitus ei ryhdy neuvottelemaan paliskunnan kanssa. Metsähallitus ja Paliskuntain yhdistys ovat vuonna 2021 tehneet keskenään sopimuksen, jossa sovitaan vuosittaisista neuvottelumenettelyistä. Neuvotteluita käydään vuosittain Metsähallituksen ja Paliskuntain yhdistyksen, Metsähallituksen ja paliskuntaryhmien sekä Metsähallituksen Metsätalous Oy:n ja paliskuntien välillä. Lisäksi Metsähallituksen Kiinteistökehitys ja Erä- ja Luontopalvelut sekä

paliskunnat voivat tarvittaessa sopia vuosittaisten neuvotteluiden järjestämisestä joko yhtä aikaa Metsähallitus Metsätalous Oy:n kanssa tai erikseen. Paliskuntain yhdistyksestä tiedusteltiin, voitaisiinko neuvotteluita Alakitkan paliskunnan kanssa ryhtyä edistämään tätä kautta. Tämä sopi paliskunnalle. Alakitkan paliskunta olisi yhteydessä Luontopalveluiden johtajaan neuvotteluiden osalta.

6. Yhteisymmärryksen tai erimielisyyden toteaminen ml. jatkoneuvottelun tarve

Neuvottelut päätettiin yhteisymmärryksessä.

Kirjataan lakiesityksen perusteluihin, että maastoliikennerajauksen tulisi pohjautua Oulangan luontotyyppi- ja lajiesiintymiin ja maastoliikennettä rajoitettaisiin vain siltä osin, kuin se olisi tarpeen laji- ja luontotyyppiesiintymien turvaamiseksi. Metsähallituksen tulisi neuvotella rajauksesta paliskuntien kanssa, jossa toteutettaisiin selkeät ja paliskunnille helposti noudatettavat maastoliikennerajaukset. Poikkeusluvan voimassaoloaika selvitetään vielä. Kansallispuiston neuvottelukuntaa koskeva pykäläluonnos säilytettäisiin ennallaan. Paliskuntain yhdistyksen ja Metsähallituksen sopimuksen pohjalta voidaan lähteä hakemaan yhteisymmärrystä.

Paliskuntain yhdistyksen edustaja lisäsi, että poronhoitolain 53 §:n mukaan Metsähallituksen hallinnoimia valtionmaita koskee viranomaisen neuvotteluvelvollisuus, kun tehdään poronhoitoon olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä. Myös tästä syystä neuvotteluvelvollisuus on olemassa.

7. Neuvottelun päättäminen

Päätettiin neuvottelut klo 9.28.